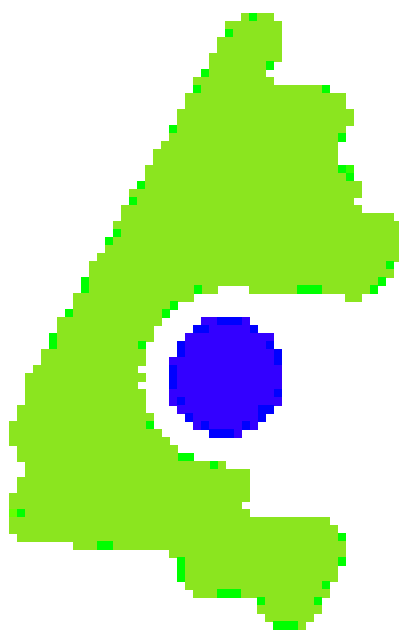

DUURZAAM DIGITAAL

Beleidsplan Waterlands Archief

2012 – 2014

WA / ISW Purmerend december 2010

Inhoud	blz.
Voorwoord	3
1. Positionering	4
2. Stand van zaken	5
Lopend beleid	5
Belangrijkste resultaten	5
Kritische aandachtspunten	6
Uitgangspositie	7
3. Doelstellingen 2012 – 2014	9
Uitbreiding en verbetering digitale dienstverlening	9
Verbreding educatie en verbetering presentatie	10
Werken aan digitale duurzaamheid en duurzame toegankelijkheid	12
4. Financiële consequenties	13

VOORWOORD

De overgang van papier naar digitaal voltrekt zich in hoog tempo. Of het nu gaat om nieuws- en informatievoorziening, cultuurbeleving, onderwijs, onderzoek of om het contact tussen burger en overheid, de maatschappij gaat steeds meer digitaal.

Wat vandaag nieuw is, is morgen al weer achterhaald. Internet heeft de wereld veranderd en nieuwe media creëren sociale netwerken en communities die supersnelle communicatie en doelgerichte interactie mogelijk maken. Dit alles leidt tot een grote dynamiek en snel veranderende verhoudingen, ook tussen archiefinstellingen en hun publiek.

Internet is niet meer weg te denken uit het dagelijks leven. Dit heeft grote gevolgen voor het takenpakket van overheid en de archiefdiensten. Overheden digitaliseren hun werkprocessen en vormen digitale archieven. Het publiek regelt zijn zaken met de overheid steeds vaker digitaal en verwacht als vanzelfsprekend ook zijn informatie via internet.

De ontwikkeling naar e- overheid leidt automatisch ook tot de ontwikkeling van e- archief.

De maatschappelijke voordelen van deze ontwikkeling voor het publiek zijn groot. Het komt tegemoet aan de nog steeds groeiende belangstelling voor geschiedenis en cultuur. Een belangrijk deel van de bronnen voor de Nederlandse geschiedenis en cultuur is in beheer bij de archiefdiensten, en via internet beschikbaar.

Voor de archiefdiensten biedt dit kansen om het publieksbereik verder te vergroten en te verbreden. Door de digitale beschikbaarstelling leveren archiefdiensten bovendien een belangrijke bijdrage aan de groei van de in Nederland nagestreefde kenniseconomie.

De manier waarop het publiek de archiefdiensten benadert is snel aan het veranderen. Het fysieke studiezaalbezoek loopt terug of blijft op hetzelfde niveau, het aantal website bezoeken neemt gigantisch toe. Informatie die niet online raadpleegbaar is, bestaat nauwelijks.

Maar raadpleging alleen is niet genoeg. De zogenoemde web 2.0 ontwikkelingen, die samenwerking en interactie via webapplicaties mogelijk maken, hebben grote gevolgen voor de wijze waarop informatie wordt gebruikt en hergebruikt. Het publiek maakt niet meer alleen gebruik van de digitaal aangeboden informatie, maar verrijkt deze met relevante informatie die het er zelf aan toe kan voegen.

De maatschappelijke relevantie van archieven wordt niet alleen bepaald door hun cultuurhistorische waarde als collectief geheugen van de samenleving. Archieven hebben ook een rechtstatelijke waarde. Zij stellen de burger in staat het overheidshandelen te controleren en te beïnvloeden. De overheid kan van haar kant middels de door haar gevormde archieven de noodzakelijke transparantie bieden. Maar dan moet de informatie die deze archieven bieden wel betrouwbaar en toegankelijk zijn. Hoe dit voor elkaar te krijgen in het digitale tijdperk, is een van de grootste uitdagingen waarvoor de archiefsector nu staat. Zo ook het Waterlands Archief.

Dit is in vogelvlucht de context waarin het Waterlands Archief zijn beleid voor de komende jaren moet bepalen. Tot welke positionering en doelstellingen dit leidt, kunt u in dit beleidsplan voor de periode 2012 – 2014 lezen.

Fenna Brouwer,
directeur- archivaris

Purmerend, 6 december 2010

1. POSITIONERING

Het Waterlands Archief (centrum voor regionaal historisch onderzoek) bestaat sinds 1979 en is de gemeenschappelijke archiefdienst van de bij het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW) aangesloten gemeenten Beemster, Edam- Volendam, Landsmeer, Purmerend, Waterland, Wormerland en Zeevang.

In die hoedanigheid beheert het Waterlands Archief ruim 3.5 km archief van plaatselijke overheden (gemeenten en waterschappen), notarissen, en particuliere instellingen (kerken, bedrijven, stichtingen) en personen. Daarnaast beschikt het Waterlands Archief over een bibliotheek met meer dan 5000 publicaties, en een grote hoeveelheid tijdschriften en kranten over de geschiedenis van de regio, een uitgebreide collectie kaarten, prenten en foto's en een groeiende collectie film en geluid.

Binnen de archiefsector wordt het Waterlands Archief, met zijn begroting van 1.051.500 euro (2011) en zijn formatie van 9.7 fte, gerekend tot de middengrote archiefdiensten.

Het Waterlands Archief is een archiefbewaarplaats in de zin van de Archiefwet 1995 en ook de hierna genoemde taken zijn verankerd in de wet, dan wel maken deel uit van het overheidsbeleid dat erop gericht is de toegankelijkheid van de archieven en daarmee het publieksbereik te vergroten.

Missie en ambitie

Het Waterlands Archief wil behalve het centrum voor regionaal historisch onderzoek ook het centrum zijn voor informatie en kennis over de geschiedenis van Waterland. Hierbij streeft het Waterlands Archief naar een zo breed mogelijk maatschappelijk bereik: scholieren, studenten, bewoners, genealogen, amateur- en beroepshistorici, politiek en bestuur, en kritische en rechtzoekende burgers. Om deze doelgroepen beter te bereiken en van dienst te kunnen zijn, werkt het Waterlands Archief zoveel mogelijk samen met alle mogelijke andere cultuurhistorische partners (bibliotheek, archieven, erfgoedinstellingen).

Naast het vervullen van zijn rol als historisch centrum, wil het Waterlands Archief zich de komende jaren ook ontwikkelen tot expertisecentrum voor het duurzaam behoud van digitale informatie voor de aangesloten gemeenten.

Functie en kerntaken

Om deze missie en ambitie te verwezenlijken is de functie (hoofdtaak) van het Waterlands Archief gericht zowel op digitale duurzaamheid als op de toegankelijkheid en het gebruik van de archieven en collecties, zodat de verantwoordingsfunctie van de gemeentelijke overheidsarchieven wordt gewaarborgd en de kennis van de cultuurhistorie van de regio (bij het publiek) toeneemt en behouden blijft.

Deze functie is afgeleid van de wettelijke taak om de neerslag van het overheidshandelen in goede, geordende en toegankelijke staat, duurzaam te beheren en te ontsluiten c.q. beschikbaar te stellen.

Het primair proces bestaat uit de volgende kerntaken en deeltaken (tussen haakjes):

- collectievorming (inspectie en verwerving gemeentelijke archieven, acquisitie particuliere archieven)
- beheer (materieel beheer, toegankelijk maken door inventarisatie, indexering, digitalisering)
- gebruik en publieksbereik (beschikbaar stellen op studiezaal en via website, educatie, presentatie)

Deze taken staan niet op zich, maar hangen ten nauwste met elkaar samen: zonder een verantwoorde collectievorming, goed beheer en verantwoorde ontsluiting, heeft het WA weinig te bieden en is een breed publieksbereik niet mogelijk.

Naast bovengenoemde primaire taken, zijn er de secundaire taken gericht op het goed laten functioneren van de organisatie zoals beleid, management, bedrijfsvoering, automatisering en facilitaire zaken. Financiën en personeelszaken zijn grotendeels uitbesteed aan derden.

In het volgende hoofdstuk laten we zien wat het Waterlands Archief tot nu toe in de lopende beleidsperiode heeft bereikt en waar het nu staat.

2. STAND VAN ZAKEN

Lopend beleid

In het Beleidsplan 2009- 2011, vastgesteld in december 2007, staat als belangrijkste doelstelling geformuleerd: het vergroten van het publieksbereik door het verbeteren van de toegankelijkheid van de collectie en meer aandacht voor educatie.

In deze lopende beleidsperiode ligt de prioriteit bij het wegwerken van achterstanden in de ontsluiting van de gemeentelijke archieven en het zoveel mogelijk digitaal beschikbaar stellen van zoekinstrumenten en veel gevraagde bronnen via de website, en bij het verder uitbouwen van educatieve taken. In samenhang hiermee moet de samenwerking met andere erfgoedinstellingen in de regio worden geïntensiveerd.

Intern ligt de focus in deze beleidsperiode op het verder professionaliseren van de organisatie.

Welke resultaten zijn tot nu toe, eind 2010, met nog ruim een jaar te gaan, bereikt? En wat zijn nog kritische aandachtspunten?

Belangrijkste resultaten tot nu toe

Verbeteren toegankelijkheid

Wegwerken achterstand ontsluiting. Op dit moment is zo'n 200 m' van de 1500 m' achterstand weggewerkt door inventarisatie dan wel door actualisering en verbetering van bestaande toegangen. De toegankelijkheid van de archieven is aanzienlijk toegenomen sinds de in gebruikname van Mais Flexis. Hiermee kwam niet alleen een geautomatiseerd inventarisatieprogramma beschikbaar, maar werd het ook mogelijk de geproduceerde toegangen evenals de bestaande toegangen op gestandaardiseerde wijze op het internet te presenteren. Inmiddels is ongeveer 75% van de bestaande toegangen op deze wijze digitaal raadpleegbaar via de website en archieven.nl.

Digitalisering en nieuwe website. Behalve het digitaal beschikbaar stellen van zoekinstrumenten, is ook een substantieel deel van de veel geraadpleegde bronnen inmiddels gedigitaliseerd en via internet raadpleegbaar. Zo is het gehele bevolkingsregister over de periode 1850 – 1938 via de nieuwe website te raadplegen. Ook de krantencollectie tot 1945 is nu digitaal toegankelijk en via de website in te zien.

De catalogus van de bibliotheek is eveneens digitaal doorzoekbaar via de website en zo is het mogelijk met een zoekactie tegelijkertijd zowel de archieven als de bibliotheek van het Waterlands Archief te doorzoeken. In de beeldbank zijn nu zo'n 35.000 afbeeldingen digitaal beschikbaar. De nieuwe website, in gebruik genomen in juni 2009, functioneert hiermee als een digitale studiezaal in opbouw.

Meer educatie en samenwerking

Met de komst van de educatief medewerkster in 2009 werd het mogelijk educatie en presentatie als serieuze taak op te pakken en nieuwe doelgroepen voor onze collectie te interesseren. De ontwikkelde activiteiten richten zich vooral op scholieren.

In 2010 bezochten ongeveer 1600 scholieren en docenten (basis- en voortgezet onderwijs) en zo'n 200 geïnteresseerde burgers het WA in het kader van educatie. Het jubileum '600 jaar Purmerend' bood een mooie aanleiding tot het organiseren van allerlei educatieve activiteiten, veelal in samenwerking met de bibliotheek Waterland.

Eveneens in samenwerking met de bibliotheek werd najaar 2009 het historisch informatiepunt Waterland Toen en Nu (WTN) geopend. Een en ander werd bekostigd uit de subsidies van de provincie Noord- Holland en Pro- Biblio. Het WTN, gevestigd in de overgangsruijme tussen bibliotheek en archief, biedt het publiek actuele informatie over historische en culturele aangelegenheden en de mogelijkheid boeken te lenen over de geschiedenis van de regio.

Om de geschiedenis van de regio Waterland (in ruime zin) ook bij de meer oppervlakkig geïnteresseerde inwoners en toeristen over het voetlicht te brengen, werkt het Waterlands Archief mee aan de uitgave van de 16- delige serie *Waterland, waar blijft de tijd?* (Uitgeverij Waanders).

Samen met Cultureel Erfgoed Noord- Holland en een aantal vooraanstaande historici uit de regio werd in juli 2010 een nieuwe versie van de Historische Canon Waterland gepubliceerd. De scholen in de regio maken ter ondersteuning van het vak geschiedenis dankbaar gebruik van deze Canon.

Naast de meer structurele samenwerking met de bibliotheek, werd de samenwerking met de musea, de historische verenigingen en andere erfgoedinstellingen in de regio geïntensiveerd. Zo werd in oktober 2010 samen met deze instellingen en de bibliotheek de Open Archiefendag georganiseerd, met als thema Land en Water, waar zo'n 360 bezoekers geteld werden (tegen andere jaren zo'n 50 tot 60).

Vergroten publieksbereik

Al met al werden in 2010 in het kader van educatie en presentatie 2160 bezoeken geteld (tegen zo'n 900 in 2009). Hieruit blijkt wel dat educatie, in samenwerking met de bibliotheek, een belangrijk middel is om een groter publiek te bereiken. Naast (amateur-) historici en genealogen, kunnen zo ook nieuwe doelgroepen bereikt worden zoals de meer oppervlakkig historisch geïnteresseerde burger en scholieren.

Het digitaal beschikbaar stellen van zoekinstrumenten en veelgevraagde bronnen, blijken effectieve middelen om meer mensen te bereiken en het rendement van de archieven te vergroten. De nieuwe website speelt hierbij een cruciale rol. Veel gebruikers komen via Google op onze website terecht. In de tweede helft van 2009, een half jaar na de lancering van de nieuwe website, vond bijna een verdubbeling plaats van het aantal virtuele bezoeken: 34.000 tegenover 17.240 in 2008 (over het gehele jaar). In 2010 tellen we 57.293 virtuele bezoeken aan onze website en daarnaast 73.784 via archieven.nl.

Het aantal fysieke bezoeken aan de studiezaal bedroeg in 2009: 2075. Dat is minder dan in 2008 (2288). Maar die bezoeken werden afgelegd door 811 afzonderlijke bezoekers, iets meer dan in 2008 (793). Een iets groter aantal bezoekers kwam iets minder vaak naar de studiezaal. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het grotere aanbod van digitaal te raadplegen bronnen.

De tevredenheid van het publiek over de dienstverlening (digitaal en fysiek) wordt gemeten d.m.v. de landelijke monitor kwaliteit dienstverlening. Het gemiddelde cijfer kwam uit op een 8.3, een veel hoger cijfer dan in 2007 (7.7) en dan het landelijk gemiddelde (7.6). De hoogste cijfers werden gegeven voor de klantvriendelijkheid en de vakkundigheid van het personeel (resp. 8.3 en 8.1). Het laagste cijfer betrof de hoeveelheid gedigitaliseerde informatie op de website (6.5). Dit moedigt zeker aan door te gaan met het digitaal aanbieden van bronnen, een van de speerpunten van het lopende beleid.

Professionalisering organisatie

Functiebeschrijvingen. Om te komen tot duidelijke functionele verhoudingen binnen de organisatie is in 2009 in samenwerking met organisatieadviseurs EPROM begonnen met het maken van functiebeschrijvingen.

Door de veranderde focus (meer publieksgericht) van de archiefdiensten was het nodig de werkprocessen nader te analyseren en de functies aan te passen aan de actualiteit.

Van elke functie wordt aangegeven welke resultaten moeten worden bereikt om de algehele doelstelling van de organisatie te realiseren en welke competenties (kennis, vaardigheden, houding) hiervoor benodigd zijn. Alle functies zijn inmiddels beschreven en gewaardeerd en worden met ingang van 1 januari 2011 van kracht.

Overlegstructuur. Naast het plenair werkoverleg (6 keer per jaar), wordt nu samengewerkt in teams: studiezaalteam, inventarisatieteam en team website. Dit bevordert de teamgeest en verbetert de onderlinge samenwerking.

Kritische aandachtspunten

Collectievorming

Inspectie en advies. Het WA moet haast maken met het overtuigen van de gemeenten, die nu in snel tempo digitaal gaan, van de noodzaak het WA tijdig te betrekken bij de inrichting van het digitale archiveringssysteem zodat duurzaam behoud en toegankelijkheid van te vormen archieven gewaarborgd zijn.

Acquisitie. Er moet een acquisitieplan/ profiel worden opgesteld zodat de leemten die zich voordoen in de collectie niet- overheidsarchieven inzichtelijk worden. Het opvullen van die leemten is nodig om een breder beeld te krijgen van het maatschappelijk leven in het verleden dan alleen vanuit het overheidsperspectief.

Beheer

Toegankelijkheid. Er is nog altijd sprake van een substantiële achterstand in inventarisatie. De komende tien jaar zal stevig ingezet moeten worden op het wegwerken daarvan.

Digitalisering. Een groot deel van de veel gevraagde bronnen m.b.t. genealogie en huizenonderzoek moet nog worden gedigitaliseerd. De komende jaren is er vanwege de bezuinigingen geen mogelijkheid tot uitbreiding van de financiële middelen hiervoor. Het WA zal creatief moeten zijn in het zoeken naar andere financieringsmogelijkheden (subsidies fondsen, giften particulieren, betaling door klanten).

Gebruik/ Publieksbereik

Voorlichting/ presentatie. De naamsbekendheid van het WA moet groter worden. Het WA is nog te weinig zichtbaar ook bij belangrijke evenementen. Het WA opereert vaak op de achtergrond; onze rol is daardoor vaak onduidelijk en onderbelicht.

Aanbodgericht. Het WA is nog teveel aanbodgericht en te weinig interactief bezig t.o.v. het publiek. Web 2.0 wordt nog niet gebruikt.

Nieuwe doelgroepen. Nieuwe doelgroepen bereiken met min of meer traditionele, op historisch onderzoek gerichte middelen is niet effectief. Er moeten nieuwe manieren worden gezocht om ook de oppervlakkig in geschiedenis geïnteresseerden te lokken.

Organisatie

Met het formeel vaststellen van de functiebeschrijvingen zijn we er nog niet. De functies moeten ook geïmplementeerd worden en de medewerkers moeten zich deze eigen maken. Niet alle competenties die nodig zijn om de functies uit te voeren zijn ook daadwerkelijk aanwezig binnen de organisatie. Door functionering- en beoordelingsgesprekken moet worden vastgesteld aan welke competenties nog gewerkt moet worden.

Uitgangspositie

De resultaten en de kritische aandachtspunten laten een aantal van de belangrijkste sterke en zwakke punten van het Waterlands Archief eigenlijk al wel zien.

De huidige uitgangspositie kan dan als volgt worden gekenmerkt:

Sterke kanten

- rijke en belangwekkende collectie
- goed gebouw op bereikbare locatie
- redelijke voortgang in digitalisering (aanbod bronnen en zoekinstrumenten via website)
- toenemend publieksbereik als gevolg van educatie en samenwerking
- gemotiveerde en leergierige medewerkers

Zwakke kanten

- lacunes in de collectie particuliere archieven
- onvoldoende toegankelijkheid archieven
- onvoldoende naamsbekendheid bij inwoners regio Waterland
- onvoldoende inzet interactieve publieksbenadering
- nog te weinig neiging tot kennisdeling bij medewerkers

Kansen

- blijvende vraag naar historische en actuele informatie
- meer inkomsten door het laten betalen voor bepaalde vormen van digitale diensten

- vergroten toegankelijkheid door verdere digitalisering
- vergroten en verbreden publieksbereik door samenwerking en inzet nieuwste digitale tools
- versterking positie door in de regio voortrekkersrol te spelen m.b.t. digitale duurzaamheid

Bedreigingen

- voortbestaan van WA in huidige vorm als gevolg van gemeentelijke herindelingen of stopzetten samenwerking gemeenten
- geringe *structurele* financiële middelen voor digitalisering (als gevolg van bezuinigingen)
- daardoor niet kunnen bijhouden van de snelle digitale ontwikkelingen
- mogelijk informatieverlies door complexiteit digitale duurzaamheid

Samenvattend kunnen we stellen dat het Waterlands Archief op de goede weg is waar het gaat om het vergroten en verbreden van het publieksbereik door meer aandacht voor educatie en digitalisering, en intern het verder professionaliseren van de organisatie.

Zoals hiervoor geschetst gaan de ontwikkelingen met betrekking tot digitalisering en de gebruikersmogelijkheden op het web zeer snel. Het Waterlands Archief staat – evenals andere, vergelijkbare archiefdiensten- wat dit betreft nog maar aan het begin en zal zijn best moeten doen om met deze ontwikkelingen in de pas te kunnen blijven lopen.

In het volgende hoofdstuk gaan we zien tot welke doelstellingen en ambities dit leidt voor de komende jaren.

3. DOELSTELLINGEN 2012 – 2014

Het Waterlands Archief wil de archieven en collecties duurzaam behouden voor overheid en publiek nu en in de toekomst, en het gebruik ervan bevorderen door:

1. uitbreiding en verbetering digitale dienstverlening
2. verbreding educatie en verbetering presentatie
3. werken aan digitale duurzaamheid en duurzame toegankelijkheid

Naast het wegwerken van achterstanden en het verbeteren van de hiervoor genoemde kritische aandachtspunten, vormen deze drie speerpunten de kern van ons beleid.

1. Uitbreiding en verbetering digitale dienstverlening

Het publiek heeft behoefte aan meer digitale content. Dat bleek ook wel uit de hiervoor besproken uitslag van de Kwaliteitsmonitor Dienstverlening 2009.

Met digitale dienstverlening kunnen we het publiek 24 uur per dag, 7 dagen per week, 365 dagen per jaar bedienen. Bovendien bereiken we zo nieuw publiek: de Google- generatie, mensen die verminderd mobiel zijn, onderzoekers en geïnteresseerden uit het buitenland. Digitaliseren moet dus.

Digitalisering brengt kosten met zich mee op het gebied van het toegankelijk maken, duurzame opslag en preservatie. De stijgende kosten vragen om extra (incidentele en structurele) gelden. Financiering hiervan alleen door de overheid, is geen reële optie. We moeten dus ook naar andere bronnen van inkomsten zoeken. Een daarvan is: de gebruiker betaalt mee. De hieruit gegenereerde inkomsten kunnen weer geïnvesteerd worden in een groter digitaal aanbod en het onderstreept de waarde van de aangeboden informatie. Maar ook samenwerking met andere archiefdiensten en erfgoedinstellingen, in landelijke netwerken, kan kostenbesparend werken. Binnen de archiefsector gaat men er bovendien vanuit dat de fysieke dienstverlening zal afnemen en de kosten hiervan zullen dalen. Deze besparing kan dan weer ingezet worden voor verdere digitale dienstverlening.

Internet biedt de mogelijkheid tot interactiviteit. Het simpelweg aanbieden van digitale collecties volstaat niet meer. De emancipatie van de gebruiker in een web 2.0 omgeving leidt ertoe dat het publiek zich in de dienstverleningsrelatie ontwikkelt tot partner. Het wordt meer 'geven en nemen'; het publiek gebruikt niet alleen informatie, maar voegt ook waardevolle kennis en informatie toe, die dan weer kan worden hergebruikt. Dit alles zal de aard van de dienstverlening essentieel veranderen.

Wat willen wij bereiken?

Door de digitale dienstverlening uit te breiden en te verbeteren, willen wij het gebruik van onze archieven en collecties bevorderen en het publieksbereik vergroten.

Wanneer zijn wij tevreden?

Als in 2015 de belangrijkste genealogische bronnen, de kranten na 1945, tenminste 40.000 afbeeldingen online raadpleegbaar zijn en alle toegangen online staan. Als er een substantieel begin gemaakt is met het digitaliseren van archiefbronnen op verzoek van de gebruiker. Als de website functioneert als een virtuele studiezaal waar bezoekers, geïnteresseerden en medewerkers met elkaar kunnen communiceren en informatie kunnen uitwisselen.

Hoe doen we dat?

Digitalisering van zoekinstrumenten en veel gevraagde bronnen

Alles digitaliseren is onmogelijk en ook niet zinvol. Het is voldoende slechts die bronnen online te zetten die voorzien in het overgrote deel van de publieksvraag en de behoeften van de aangesloten gemeenten. Wel moeten alle toegangen digitaal te raadplegen zijn.

Wij gaan daarom door met het digitaliseren van de notariële akten van na 1842 en het invoeren van de belangrijkste gegevens in Memorix Genealogie. Dit laatste wordt gedaan door vrijwilligers. Om dit project in een hoger tempo uit te kunnen voeren, moeten meer vrijwilligers worden aangetrokken. In overleg met het Noord Hollands Archief moet een plan gemaakt worden voor het online aanbieden van de akten van de Burgerlijke Stand, zodat naast het al gedigitaliseerde bevolkingsregister ook de gegevens over geboorte, huwelijk en overlijden digitaal raadpleegbaar worden. Ook de digitalisering

van de Doop-, Trouw- en Begraafboeken (DTB) van voor 1811 moet worden voorbereid c.q. in gang gezet.

De kranten tot 1945 zijn gedigitaliseerd en online doorzoekbaar. Een groot gedeelte van de kranten vanaf 1945 zijn gedigitaliseerd maar niet online te raadplegen. Dit heeft vooral te maken met auteursrecht. In deze beleidsperiode moeten we dit obstakel zien op te lossen. Ieder jaar moeten zo'n 2000 afbeeldingen worden gedigitaliseerd en via de Beeldbank raadpleegbaar worden.

Digitaliseren op verzoek

Wij bouwen aan een Archiefbank door deze mogelijkheid in Mais Flexis actief te gaan benutten. Wij beseffen dat het onmogelijk is alle archieven en overige collecties te digitaliseren. Bij de keuze en selectie van wat gedigitaliseerd moet worden, spelen de wensen en behoeften van de gebruikers een belangrijk rol.

Naast het digitaliseren en aanbieden van door ons zelf geselecteerde bestanden, kan de gebruiker op verzoek, en tegen betaling, de door hem uitgezochte bronnen laten digitaliseren (*scanning on demand*). De scans worden opgeslagen in de Archiefbank en kunnen vervolgens weer door anderen worden gebruikt.

Participeren in landelijke netwerken

In deze beleidsperiode moeten de mogelijkheden worden onderzocht van het participeren in landelijke netwerken zoals *mijnvoorouders.nl* en *wiewaswie.nl*. Via deze websites worden belangrijke genealogische gegevens gezamenlijk aangeboden. De landelijke website *watwaswaar.nl* is belangrijk voor het onderzoek naar de eigen woonomgeving. De basis wordt hier gevormd door de kadastrale kaarten waaraan allerlei bronnen zoals bouwvergunningen en bestemmingsplannen gekoppeld kunnen worden.

De brancheorganisatie voor de archiefsector (BRAIN) maakt zich sterk voor de verbetering van de vindbaarheid van archiefbronnen door aansluiting van alle archiefbeherende instellingen bij generieke zoek- en vind- oplossingen in 2015. We houden deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

Bevorderen van interactiviteit

De website is het podium waar het allemaal gebeurt. De onderzoeker vindt hier zijn zoekinstrumenten en kan zoeken in de reeds gedigitaliseerde bestanden. Tot nu toe werd voornamelijk aanbodgericht gewerkt en was er nauwelijks contact met digitale bezoekers. Dat is een nadeel ten opzichte van de fysieke studiezaal waar de bezoekers, medewerkers en vrijwilligers voortdurend kennis en informatie uitwisselen. De band met het publiek moet dan ook worden vernieuwd, vergroot en verstevigd.

In deze beleidsperiode moeten we gaan voorzien in:

-een digitale archiefmedewerker aan wie online informatie gevraagd kan worden.

-community- vorming: een community van bezoekers, vrijwilligers, geïnteresseerden en archiefmedewerkers waarbinnen kennis en informatie kan worden uitgewisseld.

-kennisbank m.b.t. de geschiedenis van Waterland e.o. Niet alleen het Waterlands Archief bezit historische kennis, maar ook bij het publiek is belangrijke kennis en informatie hierover aanwezig.

Door de mogelijkheid te bieden deze toe te voegen aan de kennisbank, wordt de hoeveelheid kennis en informatie over de regionale geschiedenis van Waterland aanzienlijk vergroot.

De website moet zo worden uitgebouwd tot een volwaardige virtuele studiezaal c.q. historische werkplaats.

2. Verbreding educatie en verbetering presentatie

Het Waterlands Archief wil behalve het centrum voor regionaal historisch onderzoek ook het centrum zijn voor informatie en kennis over de geschiedenis van Waterland. Hierbij streeft het Waterlands Archief naar een zo breed mogelijk maatschappelijk bereik en een optimaal gebruik van de collectie.

De publieksgerichte taak is echter vaak nog te veel gericht op het bedienen van het toch al geïnteresseerde publiek dat zelf de weg naar het archief al gevonden heeft. Degenen die wel historische belangstelling hebben, maar niet uit zichzelf de stap naar het archief zetten, worden nauwelijks bereikt. Om maar niet te spreken van het publiek bij wie de belangstelling nog moet worden opgewekt.

Steeds meer informatie wordt via internet gepresenteerd en gezocht. Dat betekent dat meer gebruik gemaakt moet worden van de virtuele mogelijkheden om historische informatie te presenteren voor deze groep potentieel geïnteresseerden.

Educatie vatten wij op in de ruime zin van het woord. Educatie is niet alleen gericht op het onderwijs, maar ook op het volwassen publiek. Het Waterlands Archief wil het toegankelijk gemaakte (en 'passief' ter raadpleging aangeboden) materiaal ook 'actief' onder de aandacht van een zo breed mogelijk publiek brengen, om zo de belangstelling voor en de betrokkenheid bij de geschiedenis van de eigen woon- en leefomgeving te bevorderen. Educatie en presentatie lopen hierbij vloeiend in elkaar over.

Om het publieksbereik te vergroten en te verbreden is het nodig om de samenwerking met de Bibliotheek Waterland, het onderwijs, musea en historische verenigingen te intensiveren zodat wij ook hun netwerk aanboren en de naamsbekendheid van het Waterlands Archief wordt vergroot.

Wat willen wij bereiken?

Dat de historische belangstelling voor en de betrokkenheid bij de geschiedenis van de regio toenemen, het publieksbereik toeneemt, het Waterlands Archief als *het* historische informatie- en documentatiecentrum voor de regio wordt gezien en zo een actieve rol speelt in de historische agenda van de regio.

Wanneer zijn wij tevreden?

Als in 2015 van iedere generatie leerlingen iedere leerling het archief tenminste een keer bezocht heeft in het kader van een project, het Rondje Cultuur of een andere activiteit.

Als het Waterlands Archief functioneert als ontmoetingsplaats (zowel fysiek als virtueel), niet alleen voor onderzoekers maar ook voor andere historisch geïnteresseerden.

Als het Waterlands Archief in de regio een naamsbekendheid heeft verworven die vergelijkbaar is met die van het Stadsarchief in Amsterdam.

Hoe doen we dat?

Publieksactiviteiten

Het gemiddelde jaarlijkse bezoekersaantal van specifieke publieksactiviteiten zoals open dagen, inloopmiddagen, lezingen en tentoonstellingen, zou in 2015 moeten uitkomen op zo'n 1500 (= c. 1% van de bevolking regio Waterland). Daarnaast zijn er dan nog de virtuele bezoeken aan de website. Om dit laatste aantrekkelijker te maken, moeten we de Schatkamer verder inrichten. Hierin worden belangrijke en bijzondere documenten, 'archiefschatten', digitaal gepresenteerd. Deze kunnen voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Ook moet de nodige aandacht worden besteed aan het inrichten van digitale tentoonstellingen (naast de fysieke). Het Waterlands Archief blijft ook de komende jaren doorgaan met het geven van (powerpoint) presentaties en het maken van lesbrieven en opdrachten voor scholen.

Samen met de Bibliotheek Waterland wordt het historisch informatiepunt Waterland Toen en Nu (WTN) als laagdrempelige voorziening voor een breed publiek, verder uitgebouwd.

Webside en Kennisbank

Ook de Waterlandse Canon moet digitaal beschikbaar zijn en kunnen worden gebruikt. Deze kan bovendien als uitgangspunt dienen voor de te bouwen kennisbank van de Waterlandse Geschiedenis. We moeten een (fysiek en digitaal) forum bouwen voor historisch geïnteresseerden zodat men zich interactief met de geschiedenis van Waterland kan bezighouden. De website moet hiervoor worden aangepast; dit is technisch goed te doen en e.e.a. hoeft geen hoge kosten met zich mee te brengen.

Cursussen

Naast de bestaande cursussen Paleografie, organiseren we een cursus Methodiek van het archiefonderzoek, waarbij de nadruk ligt op het digitaal zoeken. Als verdieping hiervan organiseren we cursussen en workshops Genealogie en Onderzoek naar de woonomgeving. Zo kunnen we laten zien wat je allemaal met de hierop betrekking hebbende bronnen kunt doen en het onderzoek stimuleren.

Samenwerking

Bij dit alles intensiveren we de samenwerking met de gemeenten, de Bibliotheek Waterland, de musea en de historische verenigingen in de regio door het gezamenlijk organiseren van publieksactiviteiten. We onderhouden een relevant netwerk door participatie in verschillende overlegorganen als Historisch Platform, Comité Open Monumentendag, Erfgoed Noord- Holland, Kring van Noord- Hollandse Archivarissen e.a. Daarnaast nemen we deel aan regionale en provinciale projecten zoals het project Oneindig Noord- Holland. Ook willen we samenwerking zoeken met de universiteiten en hogescholen,

met name in Amsterdam, om het onderzoek door studenten en docenten te stimuleren en zo het gebruik van onze archieven en collecties te stimuleren.

Publicatie en presentatie

We zoeken naar nieuwe publicatie- en presentatievormen. Naast het uitgeven van het eigen Jaarboek Waterland, waarin naast resultaten van eigen onderzoek ook onderzoeksresultaten van derden worden gepubliceerd, moet een digitaal podium worden ontwikkeld (zie hiervoor Kennisbank). Ook blijven we gericht publiciteit zoeken in de regionale en lokale media (persberichten, achtergrondartikelen etc.).

Onder *presentatie* vallen ook communicatie en PR. Het Waterlands Archief zal hieraan de komende jaren meer aandacht moeten besteden. De naamsbekendheid moet worden vergroot en onze maatschappelijke betekenis moet duidelijker zichtbaar worden. Niet alleen bij de inwoners van Waterland maar ook bij de politiek. Daarom houden we met enige regelmaat presentaties voor raadsleden en organiseren we jaarlijks een portefeuillehoudersoverleg. We verbeteren en actualiseren constant onze website. Ook moeten we ervoor zorgen dat onze rol beter over het voetlicht wordt gebracht bijvoorbeeld bij de organisatie van activiteiten m.b.t. jubilea, herdenkingen en andere belangrijke regionale en plaatselijke activiteiten. Door meer en tijdig publiciteit te zoeken, kunnen we ons beter profileren. Het jubileum 400 jaar Beemster in 2012 is een mooi moment om dit te toetsen.

3. Werken aan digitale duurzaamheid en duurzame toegankelijkheid

Het Waterlands Archief heeft niet alleen te maken met het duurzaam behoud en de blijvende toegankelijkheid van gedigitaliseerde (analoge) bestanden, maar ook van de digitale archieven welke nu al door de gemeenten gevormd worden.

De overheid en ook de gemeenten gaan steeds meer digitaal werken en hebben vergevorderde plannen voor elektronische dienstverlening. Dankzij internet is digitale informatie snel toegankelijk. Maar hoe blijft deze digitale informatie duurzaam beschikbaar en toegankelijk?

Digitale informatie is vluchtig en veranderlijk. Het is maar de vraag of bijvoorbeeld een digitale vergunning die een gemeente heeft afgegeven na een paar jaar en verschillende conversies nog leesbaar is. Dit probleem ontstaat niet pas na 20 jaar als archief moet worden overgebracht, maar doet zich al voor wanneer de informatie nog wordt gebruikt in de eigen organisatie.

Dat betekent dat digitale documenten op zodanige wijze moeten worden vastgelegd, bewaard, beheerd en beschikbaar worden gesteld dat deze ook na verloop van tijd nog leesbaar, authentiek en betrouwbaar zijn. Dit moet al direct bij de vorming van het archief gebeuren, willen er geen gaten in het gemeentelijk geheugen vallen ('dementerende overheid').

De archiefdienst moet daarom al in een vroeg stadium betrokken worden bij de inrichting van de processen en de toekenning van metadata. Zo kunnen bovendien de kosten van latere bewerkingen bespaard worden. Een nauwe samenwerking tussen gemeenten en archiefdienst is dan ook een gezamenlijk belang.

De digitale archieven die bij de gemeenten ontstaan, moeten worden beheerd in een digitaal depot (e-depot) en worden op enig moment openbaar. Het Waterlands Archief is het punt waar het beheer van deze archieven samenkomt. Uit de inspectiebezoeken en de diverse gemeentelijke contacten is gebleken dat bij de gemeenten behoefte bestaat aan deskundig advies. Het WA wil een coördinerende rol spelen om binnen de regio te komen tot een gezamenlijk digitaal depot.

Wat willen wij bereiken?

Dat de digitaal gevormde gemeentelijke archieven ook op lange termijn nog raadpleegbaar, toegankelijk en authentiek zijn.

Wanneer zijn wij tevreden?

Als de documenten al op het moment van creatie of binnenkomst op de juiste manier worden gearchiveerd zodat de informatie niet alleen in de gemeentelijke organisatie beschikbaar blijft, maar ook een soepele beheeroverdracht (zonder extra kosten) van de digitale gemeentelijke archieven aan het Waterlands Archief in de toekomst mogelijk is.

Als in 2015 samen met de gemeenten en eventuele andere partners een gezamenlijk e- depot kan worden gerealiseerd.

Hoe doen we dat?

Door de gemeenten proactief te adviseren ten aanzien van de archivering, de opslag, het beheer en de beschikbaarstelling van digitale archiefdocumenten die voor langdurige en blijvende bewaring in aanmerking komen.

Door tweejaarlijkse inspecties en rapportages in het kader van het toezicht op het beheer van de niet overgedragen archieven jonger dan 20 jaar.

Door deskundigheidsbevordering bij de afdelingen DIV d.m.v. periodieke bijeenkomsten (minimaal 1 x per jaar) over een actueel onderwerp (inrichting werkprocessen, substitutie, e- depot).

Door vermeerderen van kennis en expertise t.a.v. digitale duurzaamheid binnen de eigen archiefdienst.

Door het vormen van een gezamenlijke werkgroep van archiefdienst en gemeenten met het doel een gezamenlijk e- depot in te richten. Dit moet in 2015 tot concrete resultaten leiden.

De essentiële functie van een digitaal depot is de lange termijnbewaring van leesbare, authentieke en betrouwbare archiefdocumenten. Een digitaal depot is meer dan opslagtechniek alleen. Het is een organisatiebrede aangelegenheid en heeft raakvlakken met alle aspecten van het archiefbeheer, dus ook met mensen, procedures en processen. Het is een complex geheel; behalve de documenten moeten ook hun metadata en hun onderlinge relaties duurzaam digitaal worden gearchiveerd.

Het Waterlands Archief is als organisatie te klein om zelfstandig in de bouw van het e- depot te voorzien, zelfs samen met de aangesloten gemeenten. We kijken daarom met belangstelling naar de grotere spelers in het veld.

Het Nationaal Archief, het Gemeentearchief Rotterdam en Stadsarchief Amsterdam hebben ieder zelf een e- depot ontwikkeld. Zij willen hun expertise inbrengen en hebben in juni 2010 een voorstel gelanceerd voor gemeenschappelijke e- depotvoorzieningen met het doel om een landelijk dekkend netwerk te ontwikkelen. Alle archiefinstellingen en de Nederlandse overheid, ook gemeenten en waterschappen, kunnen zich daarbij aansluiten. Opzet is dan om in 2015 deze e- depotvoorzieningen gerealiseerd te hebben.

Wij volgen de ontwikkelingen op de voet en zullen bij het niet slagen van deze opzet, tijdig omzien naar andere mogelijkheden.

4. FINANCIËLE CONSEQUENTIES

De uitbreiding en verbetering van de digitale dienstverlening, de verbreding van educatie, de verbetering van presentatie, en het werken aan duurzaam behoud en toegankelijkheid brengen uiteraard de nodige kosten met zich mee. De kredietcrisis en de gevolgen daarvan drukken zwaar op de gemeentelijke begrotingen. Het Waterlands Archief meent dan ook voor de komende beleidsperiode geen beroep te moeten doen op de gemeenten om extra gelden uit te trekken. Dat zou niet reëel zijn.

In principe proberen we door sober en doelmatig te werken de kosten in de hand te houden. Verder zoeken we binnen de eigen begroting naar mogelijkheden om bestaand budget aan te kunnen wenden voor de verwezenlijking van nieuwe beleidsdoelen. Ook zal het soms nodig zijn de opgebouwde reserves aan te spreken.

Daarnaast zullen we –analoog aan de opvattingen binnen de archiefsector- ook zoeken naar nieuwe manieren om in de kosten van digitalisering en duurzaam behoud te voorzien. Het uitgangspunt ‘de gebruiker betaalt mee’ zal in de komende periode verder moeten worden uitgewerkt.

De beleidsperiode 2012 - 2014 moet dan ook vooral gezien worden als een periode waarin een aantal belangrijke en ingrijpende zaken, zoals de inrichting van een e- depot, zorgvuldig worden voorbereid om vervolgens in 2015 verantwoord en met de nodige deskundigheid te kunnen worden gerealiseerd. Een periode waarin we stevig bouwen aan het archief van de toekomst: ‘duurzaam digitaal’!

